

1

ชายหนุ่มรูปร่างผอมสูงในชุดแบล็กไทก์วอลจากกรเมอร์เซเดส-เบนซ์สีดำคันใหญ่รุ่นเก๋า ซึ่งพนักงานในเครื่องแบบชุดขาวสะอาดกุสึกุจมาเปิดประตูให้ด้วยกิริยานอบน้อม ชายหนุ่มเอ่ยคำขอใบ้และเงยหน้าขึ้นมองคุ้มไม้สักหลังใหญ่ที่ปลูกสร้างในรูปแบบสถาปัตยกรรมพื้นเมือง ประกอบด้วยหลังคามุงแผ่นไม้ลดหลั่นกันไปสามชั้น ส่วนที่เป็นกันสาดจลุลลาลวดลายละเอียดอ่อน

“เชียงใหม่ดีต้อนรับครับ” เจ้าหน้าที่พูดภาษาไทยปนสำเนียงเชียงใหม่ ชายหนุ่มรับคำอยู่ในที และมองเลยไปที่ชายชราในเครื่องแต่งกายโอ้อ่า ประณีตที่เดินตรงมาหา

“ท่านกรมวังอินถา” เจ้าหน้าที่งนบอกเบาๆ “ตระกูลท่านเป็นกรมวังมาสามชั่วอายุคนแล้ว”

ชายหนุ่มพนมมือไหว้ชายชรา และสังเกตเห็นว่า แม้เส้นผมบนศีรษะรวมทั้งขนคิ้วและหนวดจะเป็นสีขาวไปหมดแล้ว แต่ดวงตาของกรมวังยังสุกใสอ่อนโยนเหมือนอยู่ในวัยหนุ่ม

“สบายดี” ชายชราเฟงมองกงสุลคนใหม่อย่างไม่เชื่อสายตาตัวเอง

“สบายดีครับ” ชายหนุ่มกัมศิระชะ

“ผมขอต้อนรับท่านกงสุลผู้เลี้ยงดูด้วยความชื่นชม” กรมวังทักทายตามมารยาท

“ผมเองก็ดีใจที่ได้มาทำหน้าที่นี้”

“เป็นเรื่องที่น่าแปลกจริงๆ” ดวงตาของชายชราเปล่งประกายครุ่นคิด กงสุลหนุ่มขยับจะถาม แต่กรมวังพาเดินไปยังคุ่มไม้ใหญ่และเปลี่ยนเรื่องสนทนา จนถึงตัวคุ่มไม้มีเจ้าพนักงานและผู้คนมากหน้าหลายตารอต้อนรับผู้เป็นแขกอยู่

“เจ้าหลวงประทับรออยู่ในห้องด้านใน” กรมวังบอก “เชิญท่านกงสุลไปเข้าเฝ้าท่านก่อน”

ชายหนุ่มรับคำและพนมมือไหว้ผู้ที่มาทักทาย ก่อนเดินตามชายชราผ่านห้องโถงใหญ่ซึ่งใช้เป็นที่จัดงานเลี้ยง และฉากไม้ที่แกะสลักวดลายนกยูงรำแพนบานใหญ่ที่กั้นระหว่างห้องโถงกับบริเวณห้องหับภายในตัวคุ่ม

กรมวังพาแขกคนสำคัญผ่านห้องต่างๆ ก่อนจะหยุดลงตรงหน้าประตูห้องด้านในที่มีเจ้าพนักงานในเครื่องแบบชุดขาวยืนรักษาการณ์อยู่สองฟาก

เจ้าพนักงานกัมศิระแสดงความเคารพชายชราและชายหนุ่ม พร้อมกับเปิดประตูให้คนทั้งสองก้าวเข้าไปภายในห้องที่ตกแต่งด้วยเครื่องเรือนและเครื่องประดับแบบพุกาม ทำด้วยไม้สักปิดทองล่องชาด ติดกระจกหุงดงามละลานตา ซึ่งชายวัยเดียวกับแขกเกียรติยศในเครื่องแต่งกายแบบชาวเชียงยูนสูงชันสูง นุ่งโสร่งไหมสีเขียวปักแมลงทับ เลื้อยตัวในแบบกยูงเสถียร ล้อมทับด้วยเลื้อยตัวนอกสีม่วงเข้ม สวมสร้อยทองคล้องอุบะประดับเพชรนิลจินดา ที่นั่งอยู่บนเก้าอี้ตัวโตเพียงลำพัง เฟงสายตาคมกล้าจ้องมองผู้มาใหม่อยู่ก่อนแล้ว

“ขอให้ทรงเกษมสำราญ” กรมวังถวายพรและทูลแนะนำผู้ที่เข้าเฝ้า “กระหม่อมขอเบิกตัวคุณปราน วิระพงค์ กงสุลไทยคนใหม่ประจำเชียงยูน

เข้าเฝ้า”

“ขอให้ทรงเกษมสำราญ” กงสุลคนใหม่ก้าวไปยืนเบื้องหน้า “ก่อนอื่น กระหม่อมขอขอบพระทัยฝ่าบาทเป็นอย่างยิ่งที่โปรดให้กระหม่อมเข้าร่วมงาน ในคืนนี้ ทั้งที่กระหม่อมเพิ่งเดินทางมาถึงเชียงใหม่ไม่ถึงห้าชั่วโมง และยังไม่ได้ เข้าเฝ้าถวายสัตย์ปฏิญาณอย่างเป็นทางการ”

“งานเลี้ยงสงกรานต์ปีหนึ่งมีเพียงครั้งเดียว ถ้าต้องรอให้เป็นไปตาม พิธีการทุกประการ ท่านกงสุลก็คงจะพลาดโอกาสครั้งสำคัญนี้ไป” เจ้าหลวง รับสั่งด้วยน้ำเสียงเรียบๆ ไม่เชิงไวยศ แต่ก็ไม่ถึงกับให้ความเป็นกันเองมากนัก “และก็อย่างที่ท่านคงจะได้ยินได้ฟังชาวเชียงใหม่คนอื่นๆ พูดกันตลอดเวลา ห้าชั่วโมงที่ผ่านมาแล้ว เชียงมยุญยินดีต้อนรับ”

“ขอบพระทัยกระหม่อม” กงสุลไทยค้อมศีรษะรับ

“พวกแขกต่างรอเฝ้าฝ่าบาทอยู่พร้อมกันแล้ว” กรมวังทูลขึ้น “เชิญเสด็จ ใช้งานเถิดกระหม่อม”

“เราไปพร้อมกันเลย” เจ้าหลวงรับสั่งพร้อมกับลุกจากเก้าอี้ที่ประทับ เดินมายังชายหนุ่ม ก่อนเดินเคียงคู่ออกไปจากห้อง โดยมีกรมวังตามเสด็จต่างๆ สายตาชายชราที่เพ่งมองเจ้านายและกงสุลไทยแฝงด้วยความคิดคำนึงซึ่งยาก จะหยั่งรู้ได้

มโหรีวงใหญ่บรรเลงเพลงที่มีท่วงทำนองไพเราะอ่อนหวาน ขณะที่แขกต่าง แยกย้ายกันนั่งรับประทานอาหารแบบขันโตก เจ้าหลวงประทับที่วงขันโตก ด้านหน้าจากไม้ลายฉลุ แวดล้อมด้วยพระประยูรญาติชั้นผู้ใหญ่ 2-3 คน พร้อม บรรดากงสุลจากประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา อินเดีย และไทย แต่ผู้ที่ให้ ความสนใจและชวนปราถน์ วีระพงษ์ พุดคุยมากที่สุดคือเจ้าสายจันทร์ พระ มาตุลาของเจ้าหลวง และดอกเตอร์วิชัย ศาสตรี กงสุลอินเดียประจำเชียงใหม่

ขณะที่เจ้าสายจันทร์พอใจพุดคุยเรื่องราวชาวสารทนต์สมัยซึ่งรับฟังจาก

วิทยุต่างประเทศ ดอกเตอร์วิชัยกลับสนทนาเรื่องวรรณกรรมและศิลปะแขนงต่างๆ โดยเฉพาะเหล่านักเขียน ศิลปินอินเดีย ทำให้ปราชญ์รู้สึกเหมือนตนยืนอยู่ระหว่างโลกสมัยใหม่กับโลกสมัยเก่า เทคโนโลยีล้ำยุคกับหินทาปรัมปรา และความจริงกับความฝัน

“รายการต่อไปจะเป็นการแสดงฟ้อนนกยูง” เจ้าสายจันทร์บอกเมื่อเห็นนักดนตรีวงมโหรีลุกจากที่นั่งให้นักดนตรีอีกชุดหนึ่งเข้าประจำที่ “ฟ้อนนกยูงเป็นการแสดงชั้นสูงที่มีให้ชมเฉพาะคุ้มเจ้าหลวงและในเทศกาลสงกรานต์เท่านั้น”

“ทำไมล่ะครับ” ปราชญ์ถามด้วยความแปลกใจ

“เพราะเป็นศิลปะประจำคุ้มมานานหลายร้อยปีแล้ว บางที่ทำนางสูลงจะยังไม่ทราบว่าคุณนี่มีชื่อว่า ‘คุ้มนกยูง’”

“ผมเพิ่งทราบเดี๋ยวนี้เอง” กงสุลหนุ่มตอบอย่างเอาใจผู้เล่า

“ระบำนกยูงหรือฟ้อนนกยูงเป็นนาฏศิลป์พื้นเมืองของเชียงมูงที่มีความสำคัญและจัดอยู่ในศิลปะชั้นสูง” ดอกเตอร์วิชัยพูดเสริม “ที่นำประหลาดก็คือเป็นนาฏศิลป์บริสุทธิ์ ไม่มีพื้นฐานมาจากที่อื่น ไม่ว่าจะอินเดีย จีน พม่า หรือแม้แต่ไทย ผมสันนิษฐานว่าน่าจะเกิดจากครุฑนาฏศิลป์คนแรกๆ ของคุ้มนกยูง เผ่าดูลีลาท่าทางนกยูงอย่างละเอียดลออจนแทบเข้าใจลึกซึ้งถึงจิตใจนกยูงเลยทีเดียว”

“ดอกเตอร์พูดถูก” เจ้าสายจันทร์ยอมรับ “แต่น่าเสียดาย ไม่มีใครเคยศึกษาประวัติความเป็นมาของการฟ้อนนกยูงอย่างจริงจัง ส่วนมากมักออกมาในรูปแบบตำนานผสมความเชื่อต่างๆ”

“เป็นต้นว่าอะไรบ้างครับ”

“ก็อย่างเช่น คนที่คิดทำฟ้อนคนแรกเป็นฤๅษีตั้งอาศรมอยู่ในบริเวณที่เป็นหนองน้ำใหญ่ของเชียงมูงเวลานี้ ซึ่งเมื่อก่อนเป็นป่าโปร่ง มีนกยูงอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก หลังจากนั้นการฟ้อนได้ถูกถ่ายทอดสู่นักฟ้อนนกยูงคนแรก”

“ซึ่งก็อาจเป็นไปได้” กงสุลอินเดียแสดงความเห็น “เพราะในสมัยโบราณ

คงมีคนอยากบวชเป็นฤๅษีที่ไพร่เพื่อแสวงหาความสงบบ้างเหมือนกัน หรือมีเช่นนั้นก็เป็นความนิยมของคนในยุคก่อนที่ต้องพูดถึงฤๅษีเพื่อสร้างค่านาเชื่อถ้อยขึ้น”

นักดนตรีชุดใหม่เริ่มลงเสียงเครื่องดนตรี

“และอย่างที่ว่ากันว่า การพ่อนกยูงจะมีการถ่ายทอดให้เฉพาะคนที่สืบสายเลือดเท่านั้น จะไม่มีการสอนคนภายนอกเป็นอันขาด” เจ้าสายจันทร์นิ่งไปชั่วขณะก่อนเล่าต่อด้วยน้ำเสียงแผ่ว “หรือปีใดคุ่มนกยูงไม่มีการจัดพ่อนกยูงในงานเลี้ยงสงกรานต์ ปีนั้นจะเป็นปีล้นวงค์เจ้าผู้ครองเชียงยุง”

“วิหุขีบีชีของเจ้าไม่มีรายงานข่าวบ้างหรือ เรื่องการเปิดพิระมิตของปฐมพาโรหรือยิปต์ ที่เชื่อกันว่าผู้ใดแตะต้องจะต้องคำสาปรุนแรง หรือการกู้เรือไททานิก ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นสุสานใหญ่ของผีร้ายในทะเล แต่ไม่เห็นมีใครเจออาถรรพณ์อะไรเลยสักราย”

ดอกเตอร์วิหุขีถามยิ้มๆ และยุติคำพูดเมื่อเสียงฆ้องกระหึ่มดัง ตามด้วยเสียงปี่เสียงพิณ ฉาบและกลอง พร้อมกับร่างระหงของหญิงสาวในชุดขึ้นใหม่ปักเลื่อมลาย เลื้อยแขนกุดแค้นเรือนร่าง สวมกะบังหน้ารูปนกยูง ได้วงแขนมีปีกใหญ่ประดับขนนกยูงพราวแพรว เช่นเดียวกับแพนหางที่ติดไว้ที่สะโพก

ท่วงทำนองและเสียงดนตรีประกอบกับลีลารำจ้ออันอ่อนช้อย คล้ายกิริยาเยื้องย่างของนกยูง ทำให้ผู้ร่วมงานทุกคนนั่งชมด้วยความเงิบสงบ ตราบนกระทั่งเสียงเพลงระรัว หญิงสาวเปลี่ยนท่าทางเป็นรำเริงและโลดเต้นไปมาบนพื้นกว้างอย่างสนุกสนาน กระทั่งถึงช่วงชยับกายด้วยลีลาลำพอง คลี่ปีกรำแพนหางอย่างโอ้อ่างงาม ก่อนจะหมอบยอบกายอยู่หน้าวงชั้นโตกของเจ้าหลวงติดตามด้วยเสียงปรบมือดังลั่น

“ตามธรรมเนียมถือกันว่านกยูงนำพรมามอบให้ และเจ้าหลวงจะรับสั่งถามถึงชะตาเมืองสามข้อ” เจ้าสายจันทร์กระซิบบอกกงสุลหนุ่ม

“ปีนี้ฝนฟ้าเป็นประการใด” เจ้าหลวงรับสั่งถามด้วยพระสุรเสียงอันดัง

“ด้วยบุญญาบารมีของเจ้าหลวง ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาลเพาะ” น้ำเสียงหญิงสาวสวดใส่กัณฑ์เหมือนระฆังแก้ว จนปราณอดจ้องมองดูใบหน้าผู้ที่ยิ้มอบก้มอยู่ไม่ได้

“ข้าวปลาอาหารล่ะ” เจ้าหลวงแย้มพระสรวลด้วยความพอพระทัย ก่อนรับสั่งถามข้อต่อไป

“ข้าวปลาอาหารบริบูรณ์ดีไม่มีเสียหายเพาะ”

“บ้านเมืองปรกติสุขดีหรือไม่”

“บ้านเมืองปรกติสุขดี ปราศจากทุกข์เข็ญใดๆทั้งสิ้น” นกยูงน้อยทำนาย “สาธุ” เจ้าหลวงและพระประยูรญาติชั้นผู้ใหญ่ในวงส่งเสียงรับคำทำนายอันเป็นมงคลพร้อมกัน

“เจ้าสมควรได้รับรางวัล” เจ้าหลวงรับสั่งพลาถทอดพระอัมรงค์ทองที่สวมติดพระอนามิกาข้างขวาออก ทรงถือไว้ในพระหัตถ์พร้อมๆกับวงดนตรีเริ่มบรรเลงเพลงอีกครั้ง

“คราวนี้นางจะพื่อนรอบวงชั้นโศกของเรา ถ้าเสียงดนตรีหยุดลงและนางพื่อนมาถึงผู้ใด เจ้าหลวงจะประทานพระอัมรงค์ให้ผู้นั้นมอบแก่นาง” เจ้าสายจันทร์กล่าวกับกงสุลไทย

สาวน้อยในชุดนกยูงกรีดกรายรายรอบวงช้าๆ ก่อนเร่งจังหวะรวดเร็วตามเสียงรัวของฆ้องกลอง ทันทีที่สิ้นเสียงฉาบ ร่างของนางหยุดพื่อนตรงเบื้องหลังของปราณ ชายหนุ่มรู้สึกอับอายอย่างประหลาด

“ท่านกงสุล” เจ้าหลวงทรงยื่นพระอัมรงค์ผ่านเจ้าสายจันทร์มาสู่มือของปราณ

“กระหม่อม” กงสุลหนุ่มรับคำก่อนหันไปมอบพระอัมรงค์ทองคำแก่นกยูงน้อย สายตาของหนุ่มสาวประสานกัน หัวใจของปราณเต้นแรงขึ้นจนต้องเป็นฝ่ายหลบสายตาควาวของหญิงสาว

“เจ้ามีสิ่งใดมอบตอบแทนท่านกงสุลไทยบ้าง” เจ้าหลวงรับสั่งถาม

“หม่อมฉันไม่มีสิ่งใดที่ควรค่า นอกจากกะบังหน้านี้เพคะ” หญิงสาวทูลพร้อมปลดกะบังหน้าที่ทำด้วยโลหะเงินแกะสลักกลดลายนกยูง ก่อนยื่นให้ชายหนุ่ม

“ท่านเป็นคนที่โชคดีมาก” ดอกเตอร์วิชัยเอ่ย ขณะที่เจ้าหลวงทรงปรบพระหัตถ์แสดงความยินดี

กรมวังอินทาดินนำหน้าบรรดากงสุลต่างชาติมายังรถยนต์ที่จอดรอรับหน้าคุ้มหลวงเมืองงานเลี้ยงเลิกรา

“ยินดีที่รู้จักครับ” ปรานธสัมผัสมือกับดอกเตอร์วิชัย

“ถ้าพรุ่งนี้ไม่มีอะไรทำ แวะไปที่บ้านผมสิ” กงสุลอินเดียเอ่ยชวน

“ไม่เป็นไรครับ” ชายหนุ่มปฏิเสธอย่างเกรงใจ “พรุ่งนี้เป็นวันหยุดราชการ คุณควรจะได้พักผ่อน”

“คุณเดินทางมาคนเดียวไม่ใช่หรือ” ดอกเตอร์วิชัยย้อนถาม “ยังไปไหนไปคุยกันแก้เหงา”

“การถวายสัตย์ปฏิญาณบัตรคงจะมีภายหลังเทศกาลสงกรานต์” กรมวังบอกกงสุลใหม่เมื่อดอกเตอร์วิชัยขึ้นรถไปแล้ว “ถ้าเจ้าหลวงรับสั่งให้เข้าเฝ้าได้เมื่อไรผมจะแจ้งให้ทราบ”

“ขอบคุณมากครับ” ปรานธพนมมือไหว้ “ไว้หลังสงกรานต์ผมคงขออนุญาตมาเยี่ยมคำนับท่านบ้าง”

“ได้สิ” ชายชรารับคำและมองดูชายหนุ่ม

“ราตรีสวัสดิ์นะครับ” กงสุลอังกฤษและสหรัฐฯ เอ่ยคำอำลา

“ราตรีสวัสดิ์” ปรานธโบกมือให้

“ผมขอถามอะไรท่านกงสุลสักหน่อยได้ไหม” กรมวังเอ่ยเมื่ออยู่กันตามลำพัง “ท่านกงสุลคิดอ่านจะทำอย่างไรกับกะบังหน้าของนักฟ้อนนกยูง”

กงสุลหนุ่มหนึ่งไปครู่หนึ่งเมื่อได้ฟังคำถามที่คาดไม่ถึง

“ผมยังไม่รู้เหมือนกัน แต่คงจะเก็บไว้เป็นของที่ระลึก”

“ผมขอแนะนำอะไรสักอย่าง” สีหน้ากรมวังเคร่งเครียดขึ้น “ถ้าคุณ
ไม่ลอมแม่น้ำไป ก็ควรคืนให้นาง ไม่ควรเก็บไว้เอง”

“ทำไมล่ะครับ” ปราณถามด้วยความประหลาดใจ

“ผมไม่สามารถอธิบายอะไรแก่ท่านกงสุลได้” ชายชราสั้นคิระระแรงๆ
ปิดปากเงียบไม่ยอมพูดอะไรต่อ จนกระทั่งชายหนุ่มก้าวขึ้นรถที่เจ้าพนักงาน
เปิดประตูให้ เมอร์เซเดส-เบนซ์สีดำแล่นหายไปในความมืดเบื้องหน้า

2

บ้านพักของกงสุลไทยประจำเชียงใหม่เป็นตึกสองชั้นหลังใหญ่
ปลูกสร้างตามแบบบริติช-อินเดีย ในสมัยที่อังกฤษยังปกครองอินเดียและ
ดินแดนต่างๆในเอเชียอาคเนย์อยู่ ตึกด้านหน้าตรงกลางที่ล้าออกมาเป็น
โถงใหญ่ก่อนจะเข้าสู่ภายในประกอบด้วยหอแปดเหลี่ยมทั้งซ้ายและขวา
ด้านบนสุดของหอเป็นโดมแบบโมกุลทั้งหลัง ทาสีขาวवलตัดสีน้ำตาลเข้มของ
กรอบและบานประตูหน้าต่าง ถึงแม้จะมีอายุเก่าแก่กว่า 100 ปี แต่ก็ได้รับการ
ดูแลรักษาให้คงสภาพดีพอสมควร

“งานเลี้ยงเป็นอย่างไรบ้างครับ”

ชายสูงวัยกว่าเล็กน้อยเอ่ยถามปราณ วีระพงศ์ ขณะเดินนำหน้าผู้เป็น
เจ้าของสถานที่คนใหม่ไปตามทางเดินรอบสนามหญ้าหน้าตึก ซึ่งแสงแดดยามเช้า
ทอดทอจับเกล็ดน้ำค้างที่เกาะตามใบหญ้าเป็นประกายแวววาว

“ก็ดีครับ” กงสุลกระซิบเลื้อยก็ผ้าขนสัตว์แนบตัวเหมือนยังไม่คุ้นกับ
สภาพอากาศหนาวเย็นยามเช้าในดินแดนที่รอบล้อมด้วยเทือกเขาและ
หมู่ดอย “เสียดายที่คุณชิลิตไม่ได้ไปร่วมงานด้วย เลยไม่มีคนคอยแนะนำอะไร”

“เมื่อวานผมไปไม่ไหวจริงๆ ปวดศีรษะมาตั้งแต่วานขึ้นแล้ว ขึ้นไปงานเลี้ยงแล้วเจอคนรู้จักกันคะยั้นคะยอให้ดื่มเหล้าเข้าไปอีก เห็นทีวีที่มกลางงานแน่ แต่ในงานคงมีหลายคนที่ให้คำแนะนำได้ดีกว่าผม อย่างกรมวังอินทหรือเจ้าสายจันทร์”

“พูดถึงกรมวังกับเจ้าสายจันทร์ คุณชิลิตรู้จักสองคนนี่ดีมั๊ย”

“ก็พอสมควร” ชิลิตแบ่งรับแบ่งสู้ “ทั้งสองค่อนข้างจะชอบคนไทยมากกว่าเจ้านายและข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ของเชียงยุงคนอื่นๆ”

“แต่เท่าที่ผมสังเกตเมื่อคืน ก็ดูชาวเชียงยุงมีท่าทางเป็นมิตรดี”

“ความเป็นมิตร ความชอบ และความรัก เป็นสิ่งที่แตกต่างกันและมีขั้นตอน โดยทั่วไปชาวเชียงยุงก็เหมือนกับคนเอเชีย มีความเป็นมิตรกับคนต่างชาติ ขณะเดียวกันก็ถือตัวและทะนงในศักดิ์ศรี ถ้าจะพูดต่อไปก็คงต้องว่าสาเหตุที่ทำให้คนเชียงยุง โดยเฉพาะอย่างยิ่งชนชั้นสูงส่วนใหญ่ ไม่ค่อยชอบคนไทย ก็มาจากการกระทำของทหารไทยที่เข้ายึดครองประเทศไทยเดิมสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง”

“เหตุการณ์ผ่านมามากตั้งนานกาลแล้ว ไม่น่าจะมาจดจำหรือผูกใจเจ็บกันอยู่อีก” ปราณส่ายหน้า

“คนที่เป็นฝ่ายกระทำกับฝ่ายถูกกระทำย่อมมีความคิดต่างกัน เราอาจคิดว่าเขาน่าจะลืมหรือให้อภัยได้แล้ว แต่เขากลับคิดว่าเราไม่น่าทำกับเขาได้ลงคอเพียงแค่นี้ก็เหมือนกับพูดกันคนละเรื่องเดียวกันแล้ว ทำยังไงก็ไม่มีทางจะเข้าใจกันได้”

“ผมจะพยายามสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน”

“กงสุลคนก่อนๆ ก็คิดอย่างเดียวกับคุณปราน แต่ยังไม่มีใครสามารถสมานรอยร้าวได้สำเร็จ” ชิลิตพูดด้วยน้ำเสียงเรียบๆ

“ผมรู้ว่ามันคงไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะทำให้หล่่วงภายในเวลาแค่วันสองวัน” กงสุลคนใหม่มองไปนอกรั้วเหล็ก เห็นผู้คนในเครื่องแต่งกายพื้นเมืองเดิน

บายหน้าไปทำบุญที่วัดใกล้ๆ “คุณชลิตจะไปทำบุญที่วัดไหนหรือเปล่า”

“ผมว่าจะไปทำบุญที่วัดธาตุคำ ให้ลูกเมียล่วงหน้าไปก่อนแล้ว แต่ผมอยากแวะมาดูกงสุลก่อน ถ้าไม่มีโปรแกรมไปไหน ขอถือโอกาสชวนไปทำบุญสงกรานต์ร่วมกัน”

“เข้านี้ผมไม่มีนัด แต่บายๆว่าจะแวะไปคุยกับดอกเตอร์วิชัยสักหน่อย”

“ครับ” รองกงสุลพยักหน้า “งั้นไปรถจี๊ปของผมคันเดียว เสร็จแล้วไปทานข้าวกลางวันที่บ้าน บายๆค่อยกลับ ให้ไอ้สิ่งห่มขับเบนซ์ไปบ้านดอกเตอร์วิชัย”

“ก็ดีเหมือนกัน” ปรากฏเห็นด้วย “ขอเวลาผมขึ้นไปเปลี่ยนเสื้อก็จะเป็นเสื้อใหม่พรมแขนยาว จะได้ค่อยอุ่นหน่อย”

“ผมจะรอที่รถนะครับ” ชลิตบอกพร้อมกับเดินไปยังรถจี๊ปวิลลี่รุ่นเก่าซึ่งประกอบในอินเดีย และสั่งงานกับพนักงานขับรถชาวพื้นเมืองที่รอรับคำสั่งอยู่ใกล้ๆ

ธาตุคำเป็นวัดใหญ่อยู่ใจกลางเมืองเชียงใหม่ ตามตำนานที่เต็มไปด้วยเรื่องอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์มักกล่าวกันว่า หลังจากพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพพระพุทธเจ้า โทณพราหมณ์ได้ดวงพระบรมสารีริกธาตุแจกจ่ายบรรดากษัตริย์ที่มาร่วมงาน ยังเหลือพระบรมสารีริกธาตุพระขานู (เข่า) อยู่ในผอบทองคำอีก 1 องค์ กากราชหรือพญากาชาวซึ่งบินผ่านได้โฉบจิกพระธาตุขององค์นั้นไป

บรรดากษัตริย์เห็นดังนั้นต่างโกรธแค้น จึงให้ราชบุรุษและนายพรานตามล่าเพื่อนำพระธาตุกลับคืนมา พญากาชาวบินหนีมาถึงบริเวณที่เป็นเมืองเชียงใหม่ในปัจจุบันก็หมดแรง ตกลงมายังพื้นดินถึงแก่ความตาย ด้วยบุญของแผ่นดินที่จะเป็นสถานที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ ทำให้ปลวกแดงมาทำรังครอบร่างกากราชไว้ เพื่อมิให้ราชบุรุษและเหล่าพรานค้นพบ เมื่อคนเหล่านั้นกลับกันหมดแล้ว จึงมีฤๅษีตนหนึ่งเข้าจานทราบเรื่องที่เกิดขึ้น เลยเนรมิตระฆังทอง

ครอบจอมปลวกไว้อีกชั้นหนึ่ง พร้อมกับทำนายว่า ในอนาคตกาลจะมีกษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่พระองค์หนึ่งมาสร้างเมืองบริเวณนี้ และสร้างพระธาตุองค์หนึ่งขึ้นเป็นที่สักการบูชาของประชาชนพลเมือง ตลอดจนผู้คนในดินแดนใกล้เคียง ทำให้บ้านเมืองมีความเจริญรุ่งเรืองสืบทอดไป 700 ปีเศษ

“พระธาตุคำสร้างในสมัยขุนคาน เจ้าผู้ครองนครเชียงยุงคนแรก ที่ยกพลและราษฎรอพยพมาจากตอนกลางของพม่าเพราะเกิดการสู้รบแย่งชิงบ้านเมืองระหว่างพี่น้อง” ชลิตที่เดินถือถังพลาสติกบรรจุดอกไม้ธูปเทียนตามหลังมาเล่าให้กงสุลคนใหม่ฟัง “และเป็นเรื่องน่าแปลกที่มีการขุดพบพระขังทองตรงจุดนี้ ขุนคานจึงสร้างพระธาตุขึ้นองค์หนึ่ง ประทานนามว่าธาตุคำ”

“อาจเป็นเรื่องของการสร้างขวัญและกำลังใจให้ประชาชน ทำนองเดียวกับการขุดพบหอยสังข์ในพงศาวดารตอนสร้างกรุงศรีอยุธยาก็ได้” ชายหนุ่มไม่ปลงใจเชื่อเท่าไรนัก

“ก็อาจเป็นอย่างที่กงสุลว่า” ชลิตคล้อยตามอย่างขี้เกียจขัดคอ

“ขุนคานสร้างเมืองเชียงยุงและพระธาตุเมื่อไหร่” ปรานถาม

“ประมาณปีคริสต์ศักราชหนึ่งพันสองร้อยครับ”

“ก็ราวๆ หนึ่งพันเจ็ดร้อยสี่สิบกว่าปีหลังจากถวายพระเพลิงพระพุทธเจ้าแล้ว” กงสุลหนุ่มเดินช้าลงเมื่อเข้าไปภายในวัดที่มีผู้คนล้มหลาม “หมายความว่าพระธาตุถูกฝังอยู่เป็นเวลานานมากทีเดียว”

“ครับ” อีกฝ่ายรับคำอย่างไม่รู้จะพูดอะไร

“ตอนนี้ก็เลยเวลาเจ็ดร้อยปีที่ว่ามาร่วมร้อยปีแล้ว แต่ราชวงศ์ของขุนคานก็ยังอยู่ดี” ปรานพูดต่อ

“เรื่องนี้เป็นความเชื่อที่เล่ากันสืบมา แบบเดียวกับเพลงยาวพยากรณ์สมัยอยุธยาที่ว่า ‘กระเบื้องจะเฟื่องฟูลอย น้ำเต้าน้อยจะถอยจม ผู้ดีจะเดินตรอก ขี้ครอกจะเดินถนน’ อะไรทำนองนั้น” ชลิตอธิบาย “แต่จริงๆ แล้วตลอดเวลาที่ผ่านมาก็มีเรื่องต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย ทุกครั้งที่เกิดเรื่องไม่ดีขึ้น คนมักจะ

หยิบยกคำทำนายของฤๅษีขึ้นมาพูดกันใหม่”

“แล้วตอนนี้ล่ะ” ชายหนุ่มถาม

“ระยะนี้เจ็บไป แต่ก็ไม่แน่ว่าจะเริ่มพูดกันอีกเมื่อไหร่”

“เดี๋ยวก่อน” กงสุลหนุ่มยกมือเป็นเชิงให้ผู้ที่มาด้วยหยุดเดิน “คุณชลิต รู้จักผู้หญิงคนนั้นไหม”

“คนไหนครับ” รองกงสุลมองตามอย่างงงๆ

“ก็คนที่ใส่เสื้อป้ายข้างแขนยาว ซีนมีเชิงกรอมเท่าสี่ชมพูทั้งชุด”

“คนที่โพกผ้าด้วยไซ้ไหมครับ” ชลิตถาม

“นั่นแหละ” ปราณพยักหน้า

“นักฟ้อนประจำคุ้มหลวงไงครับ เธอชื่ออรินรุ้ง”

“อรินรุ้ง” ชายหนุ่มทวนคำ

“ครับ เธอเป็นคนฟ้อนนกยูง นักฟ้อนนกยูงจะต้องเป็นคนที่สืบเชื้อสายมาจากนักฟ้อนนกยูงรุ่นแรก และมีสิทธิต่างๆ มากมายกว่าคนสามัญในคุ้มหลวง ผมว่าเมื่อคืนกงสุลก็คงจะได้ดูเธอฟ้อนนกยูงแล้ว”

“ใช่” ปราณรับคำ “และก็ได้ยินเรื่องราวเกี่ยวกับนักฟ้อนนกยูงมาบ้างเหมือนกัน” เขานึกถึงคำพูดของเจ้าสายจันทร์และคำเตือนที่หน้ากลั้วของกรมวัง อินฉาในเรื่องกะบังหน้าที่อรินรุ้งมอบให้เขาเป็นของขวัญเมื่อคืน

“เธอมากับคนในคุ้ม” ชลิตมองกลุ่มคนที่แวดล้อมหญิงสาว

“ผมอยากจะพูดกับเธอสักคำสองคำ” ปราณพูดโดยมิได้ละสายตาจากหล่อน

“การพูดคุยกับนักฟ้อนนกยูงนอกคุ้มหลวงเป็นเรื่องต้องห้าม” รองกงสุลมีท่าทางไม่สู้สบายใจนัก

“ผมแค่อยากถามอะไรเธอนิดเดียว” ชายหนุ่มไม่ยอมลดความตั้งใจ

“เอาอย่างนี้แล้วกัน” ชลิตพูดอย่างใช้ความคิด “เดี๋ยวดอนขึ้นไปฟังพระเทศน์บนศาลา ผมจะจองที่ติดๆกับพวกคุ้มหลวง ผมพอจะรู้จักคนในคุ้ม

อยู่บ้าง จะหาทางชวนคุยดู ถ้ามีโอกาส กงสุลก็ผสมโรงพูดคุยกับบริกรซึ่งได้
อย่าให้คนอื่นหันสังเกตเห็น”

“ขอบใจมาก” ปรานีย้มออก

“ไม่เป็นไรครับ แต่ตอนนี้ต้องหาเมียกับลูกผมให้เจอก่อน เดี่ยวจะโดน
ป่นแยะ”

ภาพงานบุญตามประเพณีโบราณเป็นภาพที่ปรานียังไม่ได้เห็นมานานพอสมควรแล้ว
นับตั้งแต่ชีวิตของคนเมืองเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพบ้านเมือง ชายหนุ่มจำได้ว่า
ว่าในสมัยที่เขายังเล็กๆ อยู่อยู่นั้น เวลาวัดแถวบ้านมีงานประจำปีและเขารำร้องตาม
ที่เลี้ยงออกไปเที่ยว แม่จะสั่งพี่เลี้ยงให้เอาผ้ามัดตัวเขาติดกับเธออย่างแน่นหนา
แถมเกณฑ์คนงานและญาติๆ ผู้ชายไปคอยดูแลอีกขวบวນใหญ่ ด้วยกลัวลูกจะ
ถูกคนร้ายจับตัวไปขายพวกขอทาน

นับเป็นความรอบคอบและความห่วงใยของแม่ ซึ่งเขา พี่เลี้ยง ตลอดจน
ญาติๆ และคนงานชายไม่มีวันลืมเลือน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเวลาคนในกลุ่่มเกิด
ความสนใจสิ่งต่างๆ ไม่ตรงกัน เช่น บางคนอยากขึ้นชิงช้าสวรรค์ แต่อีกคนอยาก
ปากระป๋องชิงบุหรี่ยิ่งปืนไม้ก๊อก รวมไปถึงการดูระบำไปหรือเล่นการพนัน
ซึ่งผลสุดท้ายก็มักจะลงเอยด้วยการส่งพี่เลี้ยงซึ่งผูกตัวติดอยู่กับเขากลับบ้านก่อน
ไว้ตึกๆ จึงค่อยย่องออกไปเที่ยวกันใหม่

แม่เป็นผู้หญิงเข้มแข็งและเอาการเอางาน สามารถคุมอยู่ช่อมรยณต์
คนเดียวนับตั้งแต่พ่อตาย ใครเพิ่งเอารถมาซ่อมที่อู่ครั้งแรกมักจะไม่เชื่อว่า
หญิงวัยกลางคนรูปร่างผอมบางที่สวมผ้าซิ่นสีดำและเสื้อซิ่นสีขาวย ทำทาง
เรียบร้อย ซึ่งนั่งอยู่ในห้องกระจกด้านหลัง จะเป็นทั้งเจ้าของและผู้จัดการของ
“ซ. ช่างยนต์” ที่เชี่ยวชาญในการซ่อมรถยุโรปมาเป็นเวลานาน

ปรานียังจำเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพ่อได้ไม่มากนัก ภาพภาพเดียวที่เขานึกออกคือ
ชายหนุ่มผิวคล้ำ รูปหล่อ ไร้ผมยาว ปล่อยปลอยผมข้างหน้าให้ตกลงมาเคลีย

หน้าผาก 2-3 ปอย สวมเสื้อเชิ้ตลายสกอตแขนสั้น พับปลายแขน นุ่งกางเกงบลู ยีนคับตัว ขับรถอเมริกันเปิดประทุนคันโตที่มักจะมาจอดรอรับเขาที่ริมถนน หน้าโรงเรียนตอนเย็น พลังเท้าแขนกับกรอบหน้าต่างรถและพนักวันบูทรีเป็น วงๆ นานๆที่จะเงยหน้าขึ้นดูกระจกมองหลังและแตะแตงทรงผมที่ลงครีม เหนียวๆให้เข้ารูป

พ่อเป็นคนรักรถ ชอบขับรถ แข่งรถ และดัดแปลงรถ สิ่งเหล่านี้ทำให้ พ่อลงทุนเปิดตู้ซ่อมรถยนต์ขึ้น ตอนแรกกะทำเล่นสนุกๆ แต่ตอนหลังกลับ กลายเป็นกิจการใหญ่โตจนพ่อซักจะหมดสนุก แต่แม่ซึ่งเป็นคนเอาจริงเอาจังมา แต่ไหนแต่ไรไม่เคยยอมให้พ่อเลิกล้มกิจการอู่รถลงง่ายๆ เลยเข้าไปดูเลิกกิจการด้วย ตัวเองตั้งแต่ก่อนจะมีเขา โดยได้รับการยอมรับจากบรรดาช่างทั้งหลายในอู่ แต่ มีคนไม่เห็นด้วยอย่างมากอยู่เพียงคนเดียวคือย่า ซึ่งมักพูดให้เข้าหูแม่ว่า “ตระกูล วีระพงศ์เป็นเชื้อสายขุนน้ำขุนนาง เป็นเลือดทหาร ไม่ใช่ช่างพิตช่างถนน” ซึ่ง แม่มักจะทำหูทวนลม นอกจากนานๆจะเหลืออดเหลือทน จึงบ่นลับหลังว่า “สมัยนี้มัวถ้อยศถิ์ศักดิ์ก็อดตายกันพอดี ไม่ใช่เงินที่ได้มาจากช่างพิตหรือคนที่เลี้ยงพวกขุนนางอยู่ตอนนี่”

พูดตามจริงแล้ว ปรารถนาออกจะเข้าข้างแม่เสมอ ยิ่งกับย่าด้วยแล้ว เขาไม่ค่อยอยากเข้าใกล้เท่าไรนัก คำที่นอกจากจะไว้ตัวอย่างคนรุ่นเก่ารุ่นโบราณแล้ว ย่ายังดูและจู้จี้ขี้นราวกับชีวิตนี้ไม่เคยพอใจอะไรสักอย่าง ถ้อยคำที่ย่ามักพูด ติดปากซึ่งเขาได้ยินสมัยเด็กๆ ก็คือ “สมัยที่ปู่แก้งอยู่” แล้วก็ตามด้วยสิ่งเล็ดหลู ต่างๆ เช่น มีรถยนต์ 7 คัน หรือแต่งตัวสวยไปงานแต่งงาน จนบางครั้งเขานึกว่า เป็นเรื่องที่ย่านึกคิดไปเองหรือเป็นแค่ความเพ้อฝันของคนแก่ ย่ามักจะพูดด้วยความภาคภูมิใจเสมอว่า “ปู่ของแกสมัยหนุ่มๆนะรูปหล่อไม่มีใครเทียม ยิ่งแต่ง เครื่องแบบนายทหารยิ่งงามเข้าไปใหญ่ ขนาดท่านจอมพลยังเรียกไปถ่ายรูปเป็น แบบโฆษณาสมัยสงคราม”

น่าเสียดาย ภาพโฆษณาเหล่านั้นสูญหายไปพร้อมกับรูปถ่ายและเอกสาร

อื่นๆที่เกี่ยวข้องกับคุณปู่ในช่วงไฟไหม้บ้านเก่าของคุณย่าที่ย่านสวนมะลิ เรื่องราวต่างๆของคุณปู่ก็เลือนหายไปพร้อมกับการตายของย่าเมื่อปราถนอายุได้เพียง 4-5 ขวบ

“กงสุลครับ” ชลิตเรียกเบาๆ “นี่เพ็ญแขภรรยาของผม แล้วนี่ต้น ลูกชายครับ”

“ยินดีที่ได้รู้จักครับ” ปราถนรีบยกมือไหว้ภรรยาของรองกงสุล ก่อนจะลูบศีรษะเด็กชายวัย 6 ขวบที่พนมมือแต่

“ตกลงว่าเสร็จจากทำบุญแล้ว กงสุลจะไปทานกลางวันที่บ้านเรา” ชลิตบอกภรรยา

“ดีเลยคะ ดิฉันเตรียมขนมจิ้นไว้ ไม่ทราบที่ท่านกงสุลชอบหรือเปล่า”

“เรียกผมว่าปราถนหรือกงสุลเฉยๆก็ได้ครับ ไม่ต้องมี ‘ท่าน’ จะดีกว่า”

“ขอบคุณค่ะ” เพ็ญแขมีท่าที่สบายใจขึ้น

“ผมทานได้ทุกอย่างครับ” ชายหนุ่มพูดยิ้มๆ “ยิ่งขนมจิ้นน้ำยาหรือชาวน้ำเป็นของโปรดมาตั้งแต่เด็กๆ”

“พี่ว่าเราขึ้นไปศาลากันเลยดีกว่า” ชลิตมองผู้คนที่เริ่มหนาตาขึ้นเรื่อยๆ

“อีกตั้งนานกว่าพระจะลงมาที่ศาลานะคะ” ภรรยาแย้ง

“ปีนี้คนเยอะ” รองกงสุลหันมาสบตาชายหนุ่ม “ถ้าไม่รีบไปองค์เดียวจะไม่มีที่นั่ง อีกอย่างกงสุลอยากกราบนมัสการท่านเจ้าอาวาสด้วย”

“แต่ตัณยังไม่ได้ก่อเจดีย์ทรายเลย” บุตรชายอุทธรณ์

“ไว้พระเทศน์เสร็จแล้วค่อยลงมาก่อก็ได้” บิดาตัดบท เดินนำหน้าไปยังศาลาโถงที่ปลูกสร้างด้วยไม้สักต้นใหญ่ประดับธงทิวงดงาม

3

ชลิตสามารถทำอย่างที่ได้รับปากไว้จริง ๆ เขาจับจองที่บนศาลาโถงหลังใหญ่บริเวณด้านหน้าสุดเกือบติดกับอาสนะซึ่งปลูกดเป็นที่นั่งของภิกษุสงฆ์ ใกล้กันกับพื้นที่ที่กันไว้สำหรับคนจากคุ่มหลวง

“ปรกติที่ตรงนี้จะเว้นไว้ให้พวกเจ้านาย พระญาติพระวงศ์ของเจ้าหลวงหรือพวกเจ้าจากต่างแคว้นซึ่งมาร่วมงานบุญ แต่ตอนหลังอนุโลมให้คณะทูตที่ได้รับเชิญด้วย” รองกงสุลอธิบาย

“เพ็ญไฉนมาว่า ในสมัยก่อนแม้แต่คณะทูตหรือคนของสถานกงสุล ถ้าหากไม่ได้รับเชิญจากเจ้าหลวงก็ไม่มีสิทธิ์ที่จะได้นั่งตรงนี้เหมือนกัน เมื่อครั้งเจ้าหลวงองค์ก่อนเคยมีกงสุลพม่าถือวิสาสะมานั่งในงานสงกรานต์ พอถูกให้เลื่อนที่นั่งก็โกรธมาก ถึงขนาดเดินทางกลับอย่างกุ่มภายในวันนั้น ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างพม่ากับเชียงตุงตึงเครียดกันอยู่พักใหญ่” เพ็ญแซเสริมขึ้น

“จนบัดนี้พม่ายังไม่ได้ส่งกงสุลมาประจำเชียงตุงอีกเลย” ชลิตสรุป

“แล้วเดี๋ยวนี้เจ้าหลวงไม่ได้เสด็จมาทำบุญงานสงกรานต์ที่วัดธาตุคำอีกแล้วหรือ” ปรานถถาม

“เจ้าหลวงองค์นี้ไม่โปรดเสด็จไปงานข้างนอก” รองกงสุลตอบ เหลียวมองไปรอบๆ เมื่อเห็นว่าไม่มีใครอยู่ที่ใกล้จึงพูดต่อด้วยน้ำเสียงเบาลง “เมื่อตอนขึ้นครองบัลลังก์ใหม่ๆ พระองค์เคยถูกลอบทำร้ายที่วัดแห่งหนึ่งในงานบุญออกพรรษา ตั้งแต่นั้นมาก็ทรงระวังพระองค์ ไม่เสด็จไปไหนมาไหนบ่อยนัก”

“เจ้าหลวงมีศัตรูที่คิดปองร้ายด้วยหรือ” กงสุลหนุ่มประหลาดใจ

“มี” ซลิตพูดพ้อไต่ยืนกันสองคน “แต่ผมไม่ทราบรายละเอียดมากนัก เพราะไม่มีใครยอมพูดถึงเรื่องนี้ รู้แต่ว่าคนร้ายที่ลอบทำร้ายเจ้าหลวงในครั้งนั้น เป็นภิกษุที่อยู่ในวัด บางเสียงก็ว่าเป็นบ้า แต่บางเสียงก็ว่าเป็นคนธรรมดาๆ โกงหัวแล้วเอาผ้าเหลืองมาห่มปลอมเป็นพระ”

“ผมไม่เคยได้ยินเรื่องนี้มาก่อนเลย” ปรานบอกความจริง “ทั้งๆที่ก่อนจะมาผมก็ศึกษาเรื่องเชียงยุงมาพอสมควร”

“ไม่ใช่เรื่องแปลกหรอกครับ” ผู้ที่อยู่ก่อนพูดยิ้มๆ “ถ้าจะพูดกันตามตรง คนไทยแทบจะไม่มีใครรู้จักเชียงยุงเลยด้วยซ้ำ ไม่มีใครค้นคว้าอย่างจริงจังๆ ไม่มีใครเขียนถึงอย่างเป็นทางการ เป็นเรื่องเป็นราว ทั้งๆที่รัฐบาลไทยสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง เคยเคลมว่า เชียงยุงเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของสหรัรัฐไทยเดิมที่อยู่ในอาณาเขตไทยในสมัยโบราณ และส่งกองทหารเดินทางบุกป่าฝ่ารกเข้ามาตั้งค่ายอยู่ที่เชียงยุงเกือบสองปี ซึ่งไม่ได้ช่วยให้ไทยกับเชียงยุงเข้าใจกันมากขึ้นเลย ตรงกันข้าม ตอนแรกที่มีข่าวว่าอังกฤษจะให้เอกราชแก่พม่า นั้น บรรดาแคว้นต่างๆที่เราเรียกรวมว่าสหรัรัฐไทยเดิมมีความคิดจะแยกตัวจากพมามายู่กับไทยด้วยซ้ำ แต่ด้วยความไม่พอใจพฤติกรรมของคนไทยในกองทัพที่ถูกส่งไปยึดครอง ประกอบกับไทยไปเข้าข้างญี่ปุ่นที่เป็นฝ่ายแพ้สงคราม แคว้นต่างๆส่วนใหญ่มกัเลยเปลี่ยนใจไปรวมกับสหภาพพม่า มีเพียงเชียงยุงนี่แหละที่ประกาศตนเป็นรัฐอิสระไม่ขึ้นกับใคร”

“คุณน่าจะเขียนเรื่องเชียงยุงเสียเอง” กงสุลพูดอย่างจริงจัง

“ไม่ไหวหรอกครับ” ซลิตสั่นศีรษะ “ผมก็แค่จำคำคนโน้นคนนี่มาพูดต่อ

เท่านั้น แต่ถ้าจะให้เขียนอะไรเป็นเรื่องเป็นราวคงจะไปไม่รอดแน่”

“จริงๆ แล้ววงสุลน่าจะเป็นคนเขียนนะคะ” เพ็ญแขเสนอ “เพราะดูท่าจะสนใจประวัติศาสตร์และเรื่องราวของเชียงยุงอยู่ไม่น้อย”

“ให้ต้นช่วยเขียนก็ได้ครับ” เด็กชายอาสา “ต้นเขียน ก ไก่ถึง ฮ นกฮูก เก่งแล้ว”

“จ๋า” มารดาอมยิ้ม “วันก่อนเอาดินสอสีไปเขียน ก ไก่ ตัวเบ้อเร่อที่ข้างฝาบ้าน แม่ต้องรีบลบแทบไม่ทัน”

“ต้นเขียนไม่สวยหรือครับ” บุตรชายถามอย่างไม่เข้าใจ

“สวยจะ สวยมากเลย” เพ็ญแขส่ายหน้า “แต่ถ้าเจ้าของบ้านเข้ามาเห็นเข้าก็คงจะ ‘สวย’ กว่านี้แน่เลย”

“ไว้ต้นมาช่วยอาเขียนก็ได้” ปรานเอ่ยขึ้นเมื่อเห็นเด็กชายหน้าเจื่อน “แต่ต้องเขียนในสมุดเท่านั้นนะ ไว้อีกสองสามวันอาจะฝากสมุดกับดินสอมาให้ต้น”

“ขอบคุณคุณอาหรือยังคะ” มารดาเตือน

“ยังไม่ขอบคุณ” บุตรชายสิ้นศรัทธา “ไว้ให้ได้สมุดกับดินสอก่อนสิครับ”

“ตายจริง ดูพูดเข้าลิ” เพ็ญแขทำท่า “ແහນ” ลูกชาย

“ไม่เป็นไรครับ” ปรานรีบดึงตัวต้นมานั่งบนตัก “แกก็พูดของแกลฏอยู่แล้ว ยังไม่ได้อะไรเลยจะให้ขอบคุณล่วงหน้าได้ยังไง”

“นี่แหละฤทธิ์ที่พ่อแม่หลอกลูกเอาไว้มาก ต้นมันเลยไม่เชื่อใครง่ายๆ” ชลิตพูดกั๊กหัวเราะ พลอยให้ภรรยาและกงสุลใหม่หัวเราะตามไปด้วย

ผู้คนเริ่มทยอยขึ้นมานั่งจนศาลาที่ใหญ่โตแคบไปถนัดตา ทำให้ปราน วีระพงศ์อดไม่ได้ที่จะมองไปรอบๆ ศาลาเก่าแก่เพื่อให้แน่ใจว่ามันสามารถทานน้ำหนักคนจำนวนมากไหวหรือไม่

“ศาลาหลังนี้ปลูกสร้างอย่างแข็งแรงมากครับ” รองกงสุลเหมือนจะเดาความคิดผู้มาใหม่ได้ “เสาเข็มที่ใช้เป็นซุงไม้สักขนาดคนโอบไม่รอบฝังลงลึก

ระดับสองต้นต่อกัน คนเชียงใหม่มีความเชี่ยวชาญเรื่องการปลูกสร้างบ้านเรือน และสิ่งปลูกสร้างอื่นๆเป็นพิเศษ ในสมัยสงคราม พันธมิตรเคยเอาเครื่องบินมาทิ้งระเบิดเชียงใหม่สองสามครั้ง ก็ไม่ได้รับความเสียหายมากนัก เว้นแต่ที่โดนเข้าอย่างจังๆ มีคนเล่าว่าระเบิดบางลูกหล่นลงมาค้างบนชั้นสองของตัวบ้าน แต่พื้นไม้สักที่ีความหนามากเป็นเหมือนบังเกอร์ ทำให้คนที่อยู่ชั้นล่างปลอดภัย”

“สมัยนี้คงหาไม้สักขนาดใหญ่อย่างนั้นไม่ได้แล้วมัง”

“ครับ” อีกฝ่ายรับคำ “แต่ถึงยังไงป่าไม้ของเชียงใหม่ก็ยังอยู่ในขั้นอุดมสมบูรณ์ ถึงต้นสักในป่าจะไม่ใหญ่โตมโหฬารเหมือนสมัยโบราณ แต่ก็จัดว่าใหญ่กว่าสักบ้านเรา ตอนนี้อยู่มีพวกพ่อค้าไม้จากพม่ามาเสียบๆเคียงๆออกสัมปทานตัดไม้อยู่เหมือนกัน”

“ผมเคยได้ยินข่าวเรื่องไม้พม่า ไม่นึกว่าพม่าเองก็ขาดแคลนไม้เหมือนไทย”

“ก็คนไทยบางกลุ่มเล่นตัดไม้กันไม่บันยะบันยังนี่ครับ” ชลิตถอนใจ “ผมว่าเมืองไทยเราตอนนี้คงเหลือพื้นที่ที่เป็นป่าสมบูรณ์อยู่สักกระเบาะมือเดียวแล้ว ไม้พม่าที่พูดๆกันเห็นว่าเป็นความจริงเป็นไม้จากเมืองไทยนี่เอง แต่ลักลอบตัดแล้วส่งข้ามแดนพม่า จากนั้นค่อยนำเข้ามาอีกที อ้างว่าเป็นไม้พม่ารามัญไปโน่น แต่ไม้พม่าเองก็คงมีเหมือนกัน บางทีคนไทยก็แอบไปตัดไม้ในพม่าหรือในพื้นที่ของชนกลุ่มน้อย...” ชลิตชะงักคำพูดเมื่อมองไปยังกลุ่มคนที่ก้าวขึ้นบันไดศาลา

“คนของคุ้มหลวงมากันแล้วครับ” เขากะชิบบอกชายหนุ่ม “คนที่เป็นคนคุมมาซื้อเจ้าแสบ เป็นพระญาติห่างๆของเจ้าหลวง อาจะวางท่าหน้อยหนึ่งแต่จริงๆไม่มีอะไร ยิ่งถ้ากึ่งกันถูกคอกแล้วละก็ เป็นเกลอเอ๋ยกันเลยทีเดียว”

“รินรู้ล่ะ” ปราณถามหา

“กงสุลใจเย็นๆก่อนซีครับ” ชลิตเตือนอยู่ในที “เธออาจขึ้นมาช้าหน่อยก็ได้ แต่ยังไงต้องมานะ ผมจะชวนเจ้าแสบคุย ระหว่างนั้นกงสุลก็หาโอกาสพูด

กับรินรุ้ง แต่ระวังอย่าให้ใครจับสังเกตได้”

“แล้วพวกคุ่มหลวงคนอื่น ๆ” ชายหนุ่มไม่วายกังวล

“พวกผู้หญิงส่วนมากถ้าไม่ตั้งใจฟังสวด ก็จะจัดเตรียมเครื่องไทยทาน ถ้าเป็นผู้ชายก็มักจะคอยปรนนิบัติพระ”

“ดีแล้ว” ปราณพยักหน้ารับทราบ “ผมต้องการจะพูดกับรินรุ้งแค่คำสองคำ เท่านั้นแหละ และจะระวังตัวเต็มที่”

“คุ่มหลวงถือมากเรื่องการมีคนพูดคุยกับนักฟ้อนนกกยุงภายนอกคุ่ม ถ้าเป็นคนธรรมดาจะต้องอาญาหลวง คือเขียนด้วยหวายกลางตลาด แล้วใส่ชื่อคาตระเวนบก”

“แม้กระทั่งยุคนี้นะหรือ” ชายหนุ่มถามด้วยความแปลกใจ

“อาญาหลวงเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คนเชียงยุงเคารพยำเกรง ผมว่าไม่มีใครกล้าลองดีในเรื่องนี้หรอกครับ แต่ถ้ามีใครละเมิดข้อห้าม คุ่มหลวงก็คงไม่รีรอที่จะแสดงให้เห็นความศักดิ์สิทธิ์ของอาญาหลวงเหมือนกัน”

ชลิตยุติการสนทนาเมื่อชายวัยกลางคน รูปร่างอ้วนลำ ไร้วหนวดเพิ่ม ในเครื่องแต่งกายแบบชาวเชียงยุงชั้นสูง ก้าวนำหน้าหญิงชายจากคุ่มหลวงเข้ามายังบริเวณที่เว้นว่างไว้

“สบายดีเจ้า” รองกงสุลรีบยกมือไหว้ทักทายเมื่อคนที่ถูกเรียกว่า “เจ้า” หრุดตัวลงนั่งไม่ห่างออกไปนัก “ขอให้เจ้าโชคดีมีสุขในปีใหม่เน้อเจ้าเน้อ”

“สบายดี” เจ้าแสร้งไหว้อย่างไว้ตัวและปรายตามาทางปราณที่นั่งดูทำทีอยู่

“นี่คุณปราณ กงสุลไทยคนใหม่ เพิ่งเดินทางมาถึงเชียงยุงเมื่อวานนี่เอง”

“สบายดีครับ” กงสุลใหม่ยกมือไหว้

“มาถึงเมื่อวานหรือ” เจ้าแสร้งไหว้ ถามด้วยน้ำเสียงอ่อนลงกว่าตอนแรก “ถ้าอย่างนั้นเมื่อคืนคงได้รับเชิญไปร่วมงานเลี้ยงสงกรานต์ที่คุ่มหลวงแล้วสินะ”

“ครับ” ปรากฏรับคำ “แต่ผมไม่ได้พบกับเจ้า”

“ผมมีหน้าที่ด้านอื่น ไม่ได้ไปร่วมงาน” เจ้าเสียดเหมือนจะตัดบท

“เจ้ายังจำเพ็ญแขกับตันได้ไหมครับ” ชลิตแนะนำภรรยาและบุตรชาย
“เคยพบกันในงานเลี้ยงที่บ้านกงสุลคนเก่าเมื่อปีที่แล้ว”

“จำได้” พระญาติต่างๆ ของเจ้าหลวงพยักหน้า “ยิ่งเด็กน้อยนี่ยิ่งจำได้
แม่น เพราะซุกซนและช่างพูดมาก”

ชลิตยิ้มแยมเมื่อเห็นอีกฝ่ายเริ่มมีท่าทีเป็นกันเองขึ้นมาบ้าง

“ผมอยากเรียนเชิญเจ้าไปเยี่ยมบ้านเหมือนกัน” ปรากฏเอ่ยขึ้น

“ขอบใจ แต่คุณเพิ่งมาถึง เอาไว้ให้หายเหนื่อยก่อนดีกว่า ยังไงเราก็คงมี
โอกาสพบกันอีก”

“ไม่เป็นไรหรอกครับ แค่ทานข้าวกันธรรมดาๆ ก่อนก็ได้”

“เจ้าไม่ต้องห่วง ผมกับภรรยาจะช่วยเหลือกงสุลอย่างเต็มที่ทีเดียว” ชลิต
ร่วมสนับสนุน

“ไว้ค่อยคุยกันอีกทีแล้วกัน” เจ้าเสียดุติการพูดคุย เมื่อร่างนักฟ้อนหญิง
ซึ่งแวดล้อมด้วยเพื่อนสาวก้าวอย่างขึ้นมามนศาลา และเดินตรงมายังกลุ่มคนจาก
คุ้มหลวง

หญิงสาวทรุดตัวลงนั่งพับเพียบข้างเจ้าเสียด โดยมีได้ชายตามมาทางปรานที
เฝ้ามองหล่อนอยู่

เสียงฆ้องดังกังวานเป็นสัญญาณให้ผู้คนบนศาลาสงบลอง ชั่วครู่พระภิกษุ
หลายลึบริรูปเข้ามาหนึ่งบนอาสนะ จนมองเห็นสีเสดแดงของจีวรที่ย้อมด้วยฝาง
ละลานตา มัคคนายกจตุรูปเทียนบูชาพระพุทธรูปหินอ่อนสีขาของคี่ใหญ่ ก่อน
คลานมาเชิญเจ้าเสอดาราธนาศีล ผู้คุมของคุ้มหลวงเขยิบตัวไปนั่งหน้าพระพุทธรูป
เป็นโอกาสให้ปรานกระเถิบตัวเข้าไปใกล้นักฟ้อนหญิงซึ่งนั่งพนมมือสดับศีล

“รินรุ้ง” ชายหนุ่มเรียกหล่อนเบาๆ “เธอจำฉันได้ใช่ไหม”

“ฉันรู้ว่าเธอได้ยีนที่ฉันพูด” เขาเอ่ยต่อเมื่อเห็นหล่อนยังหลับตานิ่งเฉย
“หรือถ้าเธอไม่ได้ยีนจริงๆ ฉันก็จะได้พูดให้ดังกว่านี้”

“คุณต้องการอะไร” หญิงสาวถามโดยไม่ได้หันมาทางปราณ

“ฉันอยากจะพูดกับเธอ อยากจะถามอะไรเธอบางอย่าง”

“ฉันไม่มีอะไรจะพูดกับคุณ และคงไม่สามารถตอบคำถามของคุณได้”

นักฟ้อนสาวปฎิเสธ

“เธอตอบคำถามฉันได้แน่” ชายหนุ่มลอบมองดูคนของคุ่มหลวง แต่
ดูเหมือนไม่มีใครสนใจเขา

“อะไร” หล่อนถามหัวนๆ

“กะบังหน้าของเธอ” เขาสูดลมหายใจที่เจือด้วยกลิ่นหอมของเส้นผมและ
เรือนกายของเด็กสาว “ทำไมเธอถึงมอมมันให้ฉัน”

“เพราะฉันไม่มีอะไรจะให้คุณ” นักฟ้อนลืมหายใจและชำเลืองมองเขา
“เมื่อเจ้าหลวงรับสั่งให้หาของตอบแทนให้คุณ ฉันจึงได้ให้กะบังหน้าซึ่งเป็น
สิ่งเดียวที่ฉันมีอยู่และสามารถหาได้ในตอนนั้น”

“เธอไม่เสียดายมันหรือ” เขาย้อนถาม

“เรื่องของฉัน” ดวงตาคมเหลือบแลไปรอบๆ

“แต่อันที่เธอให้ฉันเป็นของเก่า คงจะหาไม่ได้อีกแล้ว”

รินรุ้งนิ่งโดยไม่มีคำพูดใดๆ

“มีคนแนะนำว่าฉันควรคืนให้เธอ หรือไม่ก็ลอยแม่น้ำไป”

หญิงสาวหันขวับ ดวงตาแวววาวเหมือนแมวโกรธจัด

“ใครเป็นคนพูดอย่างนั้น”

“เธออย่ารู้เลย” ปราณสั่นศีรษะ

“แล้วคุณคิดว่ามันจะทำยังไงกับมัน” หล่อนถามเสียงเข้ม

กงสุลหนุ่มสบตาหล่อนและถอนหายใจลึกๆ ก่อนให้คำตอบอย่าง
หนักแน่น “ฉันจะเก็บมันไว้ตลอดไป”

4

ดวงตาวาววับเมื่อครู่ของรินรุ้งทอแสงอ่อนลง หญิงสาวหันหน้า
กลับไปทางภิกษุที่กำลังสวดพระพุทธรณ์

“ฉันจะมีโอกาสพบเธออีกไหม” กงสุลหนุ่มถามด้วยน้ำเสียงแผ่วเบา

“เราไม่ควรจะพบกันอีก” หล่อนตอบด้วยน้ำเสียงระดับเดียวกัน

“ทำไม”

“คุณน่าจะรู้คำตอบอยู่แล้ว” นักพ่อนกยูงหลับตาและสวดมนต์ตาม
ด้วยเสียงที่ดังขึ้น

“คืนนี้ฉันจะไปรอเธอที่หน้าคุ้มหลวง” ปรากฏพูดต่อ

“อย่างไร” รินรุ้งร้องห้ามอย่างลึมตัว “คุณอย่าทำอย่างนั้นเป็นอันขาด”

“ถ้าไม่ทำอย่างนั้น แล้วเมื่อไหร่เราถึงจะมีโอกาสได้พบกันอีก”

“ไว้ฉันจะบอกไป” หญิงสาวหลุดปากด้วยท่าทางอึดอัด

“ฉันจะรอ” ชายหนุ่มระบายยิ้มบาง ๆ บนใบหน้า “โชคดีมีสุขเหลือ”

“กงสุลพูดอะไรกับเด็กคนนั้นตั้งเป็นนานสองนาน” ซลิตซึ่งเก็บความสงสัยไว้ตั้งแต่เข้าเอ่ยถาม เมื่อขับรถพาปราณกลับมาส่งที่บ้านพักหลังรับประทานอาหารกลางวันที่บ้านตน

“ก็ไม่มีอะไรมาก” ปราณมองออกไปนอกกรงยังบ้านเรือนรูปทรงแปลกตาที่เรียงรายสองฟากทางสลับด้วยดงกล้วยและทิวหมาก “เป็นแต่เห็นว่าหล่อนทำท่าไม่อยากจะพูดด้วย ผมก็เลยแกล้งให้ยิ่งกลัวขึ้นไปอีก”

“โฮเอ๊ย” ซลิตถอนใจเฮือกใหญ่ “กงสุลไปแกล้งเด็กแท้ๆ ผมจะนั่งใจหายใจคว่ำ กลัวเจ้าเสหรือพวกคุ่มหลวงจะสงสัย แต่ก็รอดตัวไปที่ไม่มีใครสนใจอะไร”

“ทำไมคุ่มหลวงถึงได้เข้มงวดนักฟ้อนนทกยูนงักหนา ถึงขนาดตั้งกฎกวดขันยังกับเป็นนักโทษอุกฉกรรจ์”

“จริงๆ แล้วนักฟ้อนนทกยูนได้รับสิทธิพิเศษมากกว่าคนอื่นๆ ในคุ่ม” รองกงสุลแย้ง “เว้นแต่พวกเจ้านายแล้ว นักฟ้อนนทกยูนจะอยู่ในฐานะสูงกว่าเพื่อนก็ได้”

“ถึงยังไงก็เป็นเพียงวิหคในกรงทองเท่านั้น ไม่มีโอกาสแม้แต่จะโยยบินไปไหนตามใจชอบ” ปราณไม่เห็นด้วย

“ผมว่าเรื่องนี่คงอยู่ที่ตัวนทกเองเป็นสำคัญ เราคงจะเอาใจเราไปใส่ใจหล่อนไม่ได้ดอกครับ บางทีมันรู้จึ่งพอใจในสภาพที่หล่อนเป็นอยู่ก็ได้ เพราะไม่ใช่เรื่องง่ายตายนักสำหรับคนในระดับสามัญที่จะได้รับเกียรติยศและเสพอภิสสิทธ์ต่างๆ”

“ผมไม่คิดว่าจะมีใครพอใจกับการถูกกักขังหรือจำกัดเสรีภาพ” กงสุลหนุ่มแสดงความเห็นอย่างตรงไปตรงมา “ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์หรือวิหคคนก็พรกก็ตาม”

ซลิตขำเลียงดูผู้ที่นั่งเคียงข้าง ก่อนเหยียบคันเร่งรถจี๊ปให้เร็วขึ้น โดยไม่ได้โต้แย้งหรือถกเถียงอะไร

บ้านพักกงสุลอินเดียนประจำเชียงใหม่อยู่ออกไปนอกเมืองบนเส้นทางที่จะไป
สนามบิน รายรอบด้วยทุ่งนาและป่าละเมาะ ตัวเรือนครึ่งตึกครึ่งไม้ทาสีขาว
สะอาดตา ท่ามกลางต้นไม้ใหญ่อายุนับร้อยปี

“บ้านหลังนี้เคยเป็นทำเนียบของข้าหลวงใหญ่อังกฤษประจำเชียงใหม่”
ดอกเตอร์วิชัยบอกขณะพาปราณเดินไปตามถนนที่ปูลาดด้วยหินก้อนใหญ่ “แต่
ก็ถูกทิ้งร้างอยู่หลายปี จนกระทั่งผมมาเป็นกงสุลที่นี่ จึงเจรจากับคุ้มหลวงขอซื้อ
ในราคาพิเศษ ใช้เวลาซ่อมแซมเกือบปีถึงได้อยู่ในสภาพอย่างที่คุณเห็น แต่ก็
พยายามไม่ทำอะไรให้มันดูใหม่เอี่ยมจนชัดตา”

“เป็นบ้านที่สวยงามทีเดียวครับ” ชายหนุ่มชมเชย

“เชียงใหม่แม้จะยังมีไม้ไผ่เยอะมาก แต่กลับหาช่างไม้ฝีมือดีได้ยาก ในส่วนที่
เป็นไม้นี้ผมต้องใช้ช่างจากพม่าเข้ามาซ่อม แต่ก็มีบางคนที่มีอคติกำหนดว่า
ช่างพม่าฝีมือสู้ของเดิมไม่ได้ ทั้งๆที่คนพูดเองก็ไม่เคยมาเหลียวแลตอนที่
ปรักหักพัง”

“ในโลกนี้มีคนชอบพูดมากกว่าชอบทำครับ” ปราณพูดยิ้มๆ

“นั่นสินะ” ผู้สูงวัยกว่าหัวเราะชอบใจ “ผมเห็นจะต้องขอยืมคำพูดของ
คุณเอาไปใช้บ้างแล้ว”

“ด้วยความยินดีครับ” ชายหนุ่มก้มศีรษะเป็นเชิงอนุญาติ

“ตกลงเมื่อเข้าคุณได้ไปทำบุญสงกรานต์หรือเปล่า” ดอกเตอร์วิชัยถาม
เมื่อก้าวสู่ตัวบ้าน

“ทำครับ ผมไปทำบุญที่วัดธาตุคำกับรองกงสุลและครอบครัว”

“วัดธาตุคำเป็นวัดเก่าแก่ คุณคงจะทราบประวัติของวัดแล้ว”

“ครับ” กงสุลไทยรับคำ “แต่อดประหลาดใจไม่ได้ที่ตำนานของวัดและ
สถานที่สำคัญต่างๆ ในเชียงใหม่จะเก่าแก่ไปถึงสมัยพุทธกาล ทั้งที่สังเกตจาก
อายุของตัวเจดีย์หรือสิ่งก่อสร้างต่างๆแล้ว ไม่น่าที่จะเก่าแก่ถึงขนาดนั้น”

“เป็นความเชื่อหรือเป็นประเพณีของคนสมัยโบราณที่ชอบสร้างเรื่องฤาษี

ซีไฟรหรือนำพระพุทธรูปเจ้ามาประกอบเพื่อเพิ่มความขลังยิ่งขึ้น เพราะคนสมัยนั้นมีความเคารพเลื่อมใสพุทธศาสนาและนักบวชต่างๆอย่างมาก”

“ท่านเคยพูดทำนองนี้มาแล้วตอนเล่าถึงที่มาของพ็อนนุกยุงในงานเลี้ยงสังกรานต์ที่คุ้มหลวงเมื่อคืน” ชายหนุ่มนึกขึ้นได้

“ถูกต้อง” กงสุลอินเดียดีค้อมศีรษะ “พูดถึงพ็อนนุกยุง ต้องถือว่าคุณเป็นคนโชคดีที่นักพ็อนมาหยุดอยู่ที่คุณ”

“แล้วที่หล่อนมอบของให้ผมล่ะครับ”

“นั่นก็ต้องถือว่าคุณโชคดีขึ้นไปอีก เพราะการที่นักพ็อนจะให้สิ่งใดแก่ใคร ไม่ใช่สิ่งที่มีกำหนดกฎเกณฑ์ตายตัว แต่ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของนางเพียงผู้เดียว บางปีนางอาจให้แหวน ให้ขนนกยุง หรือสิ่งของเล็กๆน้อยๆ เท่าที่ผมทราบ เคยมีนักพ็อนนุกยุงมอบกะบังหน้าของนางให้เพียงสองครั้งเท่านั้น และคุณเป็นคนที่สอง”

“นั่นคนแรกที่ได้รับกะบังหน้าจากนักพ็อนนุกยุงเป็นใคร ท่านพอจะทราบไหมครับ”

“ผมไม่ทราบรายละเอียดเรื่องนี้มากนัก เพราะไม่มีใครยอมพูดถึงกัน แต่นั่นก็เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเมื่อห้าสิบกว่าปีมาแล้ว สมัยสงครามมหาเอเชียบูรพา หรือสงครามโลกครั้งที่สองโน่นแหละ”

“แล้วเกิดอะไรขึ้นกับคนที่ได้รับกะบังหน้าครับ” ชายหนุ่มซักด้วยความสนใจ

“เรื่องนี้ผมก็ไม่ทราบเหมือนกัน คุณถามทำไมหรือ”

“ผมเพียงแต่อยากทราบเฉยๆเท่านั้น” เขาปดออกไปและอดนึกถึงคำพูดของกรมวังอินตาและท่าทางโกรธจัดของรินรุ้งไม่ได้

“คุณคงต้องใช้เวลามากกว่าจะเรียนรู้เรื่องราวต่างๆในเชียงยุง” ดอกเตอร์วิชัยพูดด้วยความเอ็นดู “เมื่อผมมาที่นี่ใหม่ๆเมื่อห้าปีที่แล้ว ผมก็มีกระตือรือร้นที่จะรู้เรื่องของเชียงยุง แต่เวลาผ่านไปสักพักก็พบว่า

เป็นเรื่องที่ยากยิ่ง เพราะชาวเชียงใหม่ชอบบันทึกประวัติศาสตร์และมักจะเล่าเรื่องด้วยปาก ซึ่งนานไปก็จะเกิดความคลาดเคลื่อน ไม่ครบถ้วน หรือมีการแต่งเติมเพื่อเพิ่มรสชาติและความสนุกสนาน จนกลายเป็นตำนานที่เต็มไปด้วยอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์อย่างที่คุณตั้งข้อสงสัยเกิดเมื่อสักครู่ สาเหตุของเรื่องนี้ก็อาจจะมาจากอุปนิสัยของคนในสังคมเกษตรเร่ร่อนในอดีต หรือไม่เช่นนั้นก็จากการที่ไม่มีตัวหนังสือเป็นของตัวเอง

“คนเชียงใหม่แต่เดิมใช้อักษรพราหมณ์ของอินเดียตอนใต้เช่นเดียวกับชาวสุวรรณภูมิ ต่อมาจึงหันมาใช้ตัวอักษรพม่า แต่ก็มีเพียงชนชั้นสูงที่สามารถอ่านเขียนได้ สถิติคนรู้หนังสือในเชียงใหม่ไม่ถึงสิบเปอร์เซ็นต์ แต่ไม่ใช่เหตุผลที่จะจัดเชียงใหม่ไว้ในกลุ่มประเทศด้อยพัฒนาอย่างที่ประเทศตะวันตกชอบใช้อัตราการรู้หนังสือ การตายของทารก หรือจำนวนรถยนต์และโทรทัศน์เป็นตัวกำหนดความเจริญหรือระดับการพัฒนาของประเทศอื่น เพราะถ้าจะพูดไปแล้วเชียงใหม่ก็มีความเจริญทางด้านจิตใจ ศิลปวัฒนธรรม และความร่มเย็นเป็นสุขมากกว่าประเทศพัฒนาแล้วทั้งหลายด้วยซ้ำ”

“ผมคิดว่าท่านไม่ค่อยจะชอบแนวคิดของตะวันตกเท่าไหร่นัก” ชายหนุ่มมองดูเจ้าของบ้าน

“คนตะวันตกคิดถึงแต่วัตถุมากเกินไป พวกเขาวัดความเป็นคนจากการมีรถยนต์ มีโทรทัศน์ มีโทรศัพท์ มีถนนหนทางดีๆ และเอาแนวคิดของตนเองทุกเรื่องไปใส่หรือไปเทียบเคียงคนเอเชีย คนแอฟริกา หรือคนละตินอเมริกา แล้วก็ตัดสินอย่างฟันธงฉับลงไปเลยว่า คนในภูมิภาคอื่นด้อยพัฒนา แต่ถ้าอยากจะได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา ก็ต้องชนชั้นข้าวยากหมากแพงของประเทศของพวกเขาไปใช้

“ยิ่งประเทศเหล่านั้นหลงเชื่อและทุ่มเทงบประมาณและเงินกู้ไปกับการพัฒนาตามแนวคิดของตะวันตกเท่าไร ก็จะยิ่งยากจนลงเท่านั้น ขณะที่ประเทศที่เรียกตัวเองว่าพัฒนาแล้วจะมั่งคั่งร่ำรวยขึ้นไปเรื่อยๆ ไม่ต้องมองอื่นไกล

เอาแค่สมมุติว่าดินแดนเล็กๆ ที่อยู่ห่างไกลจากศูนย์กลางความเจริญของโลก อย่างเซียงยุงเกิดอยากจะมีเส้นทางไฮเวย์ที่ได้มาตรฐานสักสายจากเหนือสุด ถึงใต้สุด สิ่งแรกที่เจ้าหลวงจะต้องทำก็คือ หาเงินกู้จากต่างประเทศ จ้างบริษัท ต่างประเทศมาวางแผนและก่อสร้าง ซึ่งแน่นอนว่าในระหว่างการสร้างทางจะต้อง มีการหักล้างถางป่า การระเบิดภูเขา บุกบุกห้วยหนองคลองบึง และรื้อไล่ท้องนา หรือที่ทางท่ามาหากินของชาวบ้าน

“เมื่อมีถนนเรียบร้อยแล้ว เพื่อให้ดูสมกับเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา ก็ ต้องสั่งรถยนต์ยี่ห้อดังๆ ที่มีราคาแพงๆ เข้ามาเล่นให้เต็ม คิดดูแล้วกันว่า ดินแดนที่เคยสงบร่มเย็นอย่างเซียงยุงจะต้องตัดต้นไม้ในป่าอีกสักกี่หมื่นกี่แสน ไร่ จะต้องก้มหน้าก้มตาปลูกข้าวอีกกี่สิบชาติ จะต้องตั้งหน้าตั้งตาขุดค้นแร่ธาตุ ทรัพยากรธรรมชาติอีกมากมายมหาศาลขนาดไหน จะต้องตั้งโรงงานที่ก่อมลภาวะ อีกสักกี่ร้อยกี่พันโรงเพื่อหาเงินมาใช้หนี้ที่เกิดจากการอุทิศสร้างถนนเพียงสาย เดียว” ดอกเตอร์รัชชิวเราะเบาๆ “นี่ผมพูดเรื่องที่ทำให้คุณปวดหัวหรือเปล่า”

“เปล่าเลยครับ” ปราณปฏิเสธ “เป็นเรื่องจริงที่น่าสนใจ และผมหวังว่า เซียงยุงคงจะไม่คิดที่จะอยากมีไฮเวย์เท่านั้น”

“ผมก็หวังอย่างนั้น” กงสุลอินเดียพยักหน้ารับ “แต่เรื่องความอยาก ของคนเป็นเรื่องที่ห้ามกันยาก วันหนึ่งเมื่อพม่ามีถนนดีๆ มาจ่อที่ชายแดน จีน เกิดตัดทางลงมาจากยูนนาน บังกลาเทศเกิดขยายเส้นทางใหม่ ทางหลวงเอเชีย เริ่มประสานกันได้หมด เมื่อถึงตอนนั้น ผมว่าความอยากที่จะมีถนนหนทาง แบบประเทศอื่นของเซียงยุงก็คงจะโลดทะยานรุนแรง และญี่ปุ่นหรือสหรัฐ ก็คงจะรีบหอบเงินเข้ามาให้กู้ แล้วอนาคตของเซียงยุงก็จะตกอยู่ในวงจรของ ประเทศด้อยพัฒนาอย่างที่ผมพูดไว้เมื่อตะกี้”

“ท่านอยู่คนเดียวหรือครับ” ปราณมองไปรอบๆ บ้านที่ตกแต่งอย่าง เรียบง่าย

“ภรรยาผมอยู่ดูแลลูกๆ ที่อินเดีย เขาจะมาอยู่ที่นี้ในช่วงโรงเรียนลูก

ปิดเทอม”

“ท่านคงจะเหงาแย่” ชายหนุ่มคาดเดา

“ไม่หรอก” ดอกเตอร์วิชัยสันคีระ “ผมมีหนังสือหลายพันเล่ม มีวิทยุ มีต้นไม้ต้นไม้ไว้ แล้วก็นกทั้งฝูง รวมทั้งกระรอกกระแตเป็นเพื่อน บางทีก็มี เลือแพ้วหรืองูเห่ามาเยี่ยมเยียนเป็นครั้งคราว”

“ดูน่ามีความสุขดีนะครับ”

“ถูกแล้ว ผมมีความสุขมากที่ถูกส่งมาอยู่ที่นี้ คนแก่กับบ้านเมืองเก่าๆ มันเป็นเรื่องที่เข้ากันได้ดี” เจ้าของบ้านมีท่าทางเบิกบาน “แต่ผมอดประหลาดใจไม่ได้ว่า สำหรับคนหนุ่มๆ อย่างคุณ เชียงยุงจะมีเสน่ห์พอที่จะเหนี่ยวรั้งคุณไว้ ได้นานแค่ไหน เพราะโลกของคนในวัยคุณน่าจะอยู่แถวนิวยอร์ก ปารีส หรือ โตเกียว ที่มีสีสันและความน่าตื่นตาตื่นใจ และงานที่เร้าความรู้สึกนึกคิดมากกว่า”

“ผมคิดว่าทุกหนทุกแห่งก็มีสิ่งที่น่าสนใจและมีงานให้ทำทั้งนั้นแหละครับ ถ้าเราให้ความสนใจกับสิ่งต่างๆ รอบข้าง และตั้งใจที่จะมาทำงาน”

“โพสท์แรกของคุณหรือเปล่า” กงสุลอินเดียพาผู้มาเยือนเดินผ่านห้องโถง ออกไปยังสวนดอกไม้ด้านข้างของตัวบ้าน และผายมือให้ปราณนั่งลงบนเก้าอี้หวายบนพื้นที่ปูด้วยกระเบื้องรุ่นเก่า

“โพสท์ที่สามครับ” ชายหนุ่มตอบพลางทรุดตัวลงนั่ง “ผมออกโพสท์ครั้งแรกที่สิงคโปร์ แล้วไปยุโรปก่อนที่จะแตกแยกกันอย่างไรในตอนนี่”

“แล้วก็มาเป็นกงสุลที่เชียงยุง” ดอกเตอร์วิชัยสรุป และชี้ไปที่สนามหญ้า ซึ่งมีนกยูง 2-3 ตัวยืนอย่างอยู่กลางแดดอ่อน “ผมอยากจะขอให้คุณที่บ้านผม ก็มีระบำนกยูงเหมือนกับคุ่มหลวง แต่ดีกว่าคุ่มหลวงก็ตรงที่ผมสามารถดูมัน ฟ้อนได้ทุกเมื่อเมื่อไหร่ ไม่ต้องรอให้ถึงเทศกาลสงกรานต์”

“น่ารักดีนะครับ” ปราณเอ่ยชม และอดที่จะนึกถึงลีลากริการายร้ายรำของรินรุ้งเมื่อคำคินวานไม่ได้

“นกยูงเป็นสัตว์ที่น่าสงสาร” เจ้าของบ้านหันไปทางคนรับใช้พื้นเมืองที่

ยกถาดน้ำชาตามออกมา “แต่นั้นก็มาจากความตระหนงและอวดเก่งของมันเอง”

“เป็นอย่างไรหรือครับ” กงสุลหนุ่มถามด้วยความสนใจ

“ในฤดูผสมพันธุ์ ตัวผู้จะรำแพนทางประกวดประชันกันเพื่อเรียกร้องความสนใจจากตัวเมีย แต่ก่อนที่จจะรำแพนทาง มันจะทำความสะอาดลานดินบริเวณนั้นให้ราบเรียบเสียก่อน ถ้ามีต้นไม้เล็กๆก็จะถอนทิ้งจนหมดสิ้น วิธีถอนก็คือ ใช้ลำคอพันกับต้นไม้แล้วดึงขึ้น ซึ่งนักล่านกยูงในอินเดียอาศัยจุดนี้เป็นเครื่องมือ ด้วยการนำนกยูงตัวเมียมาเป็นนกต่อ แล้วปักไม้รวมผ่าซีกไว้กลางลาน เมื่อนกยูงตัวผู้เห็นนางนกตัวเมีย มันก็จะทำความสะอาดลานดินเพื่อรำแพนทางอวดนาง ผมคงไม่ต้องเล่าต่อหรอกนะว่าเกิดอะไรขึ้นกับมัน เมื่อพยายามจะใช้ลำคอถอนไม้รวกที่คมกริบ”

ปราณ วีระพงศ์ เบือนหน้าจากนกยูงในสนามหญ้าด้วยความรู้สึกที่บอกไม่ถูก

“นักปราชญ์โบราณว่าไว้ว่า ‘ความสวยงามนำความเดือดร้อนมาสู่สตรี และความตระหนงก็นำภัยพิบัติมาสู่บุรุษ’ เช่นเดียวกัน”

ดอกเตอร์วิชัยหยิบถ้วยชาจากถาดส่งให้ชายหนุ่ม และมองดูผู้อ่อนวัยกว่าด้วยสายตาสงบเยือกเย็น